

نگرش دانشجویان پزشکی در مورد اهمیت پژوهش

یحیی جوادیان *

Medical students' attitudes towards the importance of research

Y. Javadian

▣ Abstract

Background : Encouragement of students toward research is effective for their future scientific and occupational development.

Objective : To determine the attitude of medical students towards the importance of research.

Methods : Through a descriptive random sampling study, 200 medical students of Babol university (1993-1997) took part in this research. The data were analyzed by Spss statistical software and X^2 test.

Findings: The average age of the respondents was 24. 33% of the students had done only one research which had been their thesis, 24% believed that conducting a research would complete learning. The most predominant problems on the field of research were respectively as follows: educational and management system, shortage of budget and absence of interest. 69% believed that uneffective educational and management system and reduction of financial support are due to low attention paid to research in scientific issues.

Conclusion : Application of modern educational systems, increasing financial support and provision of proper research fields seem to be necessary.

Keywords: Attitude, Research, Medical Student

▣ چکیده

زمینه : ترغیب دانشجویان به پژوهش در رشد علمی و شغلی آنها نقش زیادی دارد.

هدف : مطالعه به منظور شناسایی نگرش دانشجویان پزشکی در مورد اهمیت پژوهش انجام شد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه توصیفی در سال ۸۰-۱۳۷۹ با استفاده از پرسش‌نامه بر روی ۲۰۰ نفر از دانشجویان رشته پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل انجام شد که به طور تصادفی از بین ورودی‌های سال‌های ۷۶-۱۳۷۲ انتخاب شده بودند. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمون آماری کای دو تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: میانگین سنی افراد مورد مطالعه ۲۴ سال بود. ۳۳٪ افراد تنها یک کار تحقیقاتی انجام داده بودند که مربوط به پایان‌نامه‌های آنها بود. ۲۴٪ افراد کار تحقیقاتی را مکمل یادگیری می‌دانستند. عمده‌ترین مشکلات تحقیق به ترتیب، نظام آموزشی و مدیریتی غلط، کمبود بودجه تحقیقات، نداشتن انگیزه و کمبود امکانات ذکر شد. ۶۹٪ افراد آفت فرهنگ مطالعه و تحقیق، پایین آمدن سطح علمی در کشور، ایجاد ضعف در نظام آموزشی و مدیریتی کشور و کاهش امکانات و اعتبارات علمی را از جمله نتایج عدم توجه کافی به تحقیق و پژوهش در زمینه‌های علمی می‌دانستند.

نتیجه‌گیری: به کارگیری شیوه‌های نوین آموزشی، افزایش امکانات و اعتبارات تحقیقاتی و فراهم نمودن زمینه مناسب برای آموزش پژوهش‌گران ضرورت دارد.

کلید واژه‌ها: نگرش، تحقیق، دانشجوی پزشکی

□ مقدمه:

تا حدود چهل سال پیش دستیابی به اطلاعات بالینی مفید فقط از طریق بازگویی تجربه‌های پزشکان و متخصصان امکان‌پذیر بود. با پیشرفت علم و آشنایی با روش‌های تحقیق، این حقیقت آشکار شد که مشاهده‌های بالینی متخصصین به تنهایی کفایت نمی‌کند. افزایش اطلاعات از یک طرف و وسعت موضوع‌های مورد مطالعه از طرف دیگر ضرورت انجام تحقیق در علوم پزشکی را بیش از پیش مشخص می‌کند. ولی متأسفانه مسأله تحقیق و پژوهش در کشور ما هنوز جایگاه اساسی خود را پیدا نکرده است. (۳)

دانشجویان به عنوان نیروهای فعال و محققان فردای کشور نقش مهمی را در پیشرفت بر عهده دارند. البته در کشورهای در حال توسعه برخلاف کشورهای پیشرفته بودجه و امکانات کافی در این زمینه صرف نمی‌شود و تحقیق در سطح مطلوبی صورت نمی‌گیرد و از همه مهم‌تر این که نتایج تحقیقات معدودی نیز که صورت می‌گیرد جهت رفع نیاز جامعه استفاده نمی‌شود. در کشور ما به دلایل متعدد از جمله نبود رفاه مالی و انگیزه کافی برای تحقیق و همچنین عدم وجود تجهیزات و بودجه کافی، گرایش به تحقیق در حد پایینی قرار دارد. علاوه بر علل فوق شبکه‌های اطلاع رسانی نا کارآمد و مجلات و کتب نا کافی نیز مزید بر علت هستند.

با وجود آگاهی از عدم تمایل دانشجویان و اساتید به امور تحقیقاتی، پژوهش کافی در زمینه موانع موجود بر سر راه انجام تحقیق و ارزیابی و مشخص کردن علل وجود این معضل صورت نگرفته یا محدود است. (۴)

لذا مطالعه حاضر به منظور روشن شدن موانع موجود بر سر راه تحقیق در بین دانشجویان جهت عملی کردن

ایده تحقیقاتی خود انجام شد.

□ مواد و روش‌ها:

این مطالعه توصیفی در سال ۸۰-۱۳۷۹ بر روی ۲۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل انجام شد. جمعیت مورد مطالعه دانشجویان پزشکی ورودی سال‌های ۱۳۷۲ تا ۷۶ بودند که در زمان تکمیل پرسش‌نامه در مقطع فیزیوپاتولوژی یا بالاتر قرار داشتند. از هر سال ۴۰ نفر (۲۰ نفر آقا و ۲۰ نفر خانم) به صورت تصادفی مورد پرسش قرار گرفتند. پرسش‌نامه تهیه شده شامل ۲۱ سؤال اصلی و ۷ سؤال زمینه‌ای بود که همکاران طرح با مراجعه به کلاس‌ها و بخش‌های بیمارستانی و پس از توضیح در مورد ماهیت تحقیق حاضر و لزوم پاسخ‌گویی صحیح به سؤالات، بین دانشجویان توزیع کردند. اطلاعات به دست آمده توسط نرم‌افزار SPSS و آزمون آماری کای دو تجزیه و تحلیل شد.

□ یافته‌ها:

میانگین سنی افراد مورد مطالعه ۲۴ سال بود. ۸۲ درصد افراد مورد مطالعه مجرد بودند. ۷۰ درصد بومی و تنها ۳ درصد شاغل بودند. ۲۴ درصد از افراد مورد پرسش عضو کمیته تحقیقات دانشجویی بودند. ۱۴ درصد افراد در زمان انتخاب رشته کنکور نسبت به رشته پزشکی شناختی نداشتند و تنها ۲۰ درصد افراد از رشته مورد نظر خود رضایت داشتند، ۶۷ درصد به رشته خود علاقه داشتند. ۱۴ درصد دانشجویان هیچ کار تحقیقاتی اعم از کنفرانس، پانل و مقالات مروری نداشتند و ۵ درصد دانشجویان بیشتر از ۲ مورد کار

انجام امور تحقیقاتی و پژوهش کمک می‌کند. از دانشجویان در مورد نقش کمیته تحقیقات دانشجویی در گرایش به تحقیق و پژوهش سؤال شد که ۱۹ درصد این نقش را زیاد، ۴۸ درصد متوسط، ۲۰ درصد کم دانستند. ۱۳ درصد معتقد بودند که کمیته تحقیقات دانشجویی نقشی در این گرایش ندارد.

□ بحث و نتیجه‌گیری :

با توجه به یافته‌ها مشخص شد که کارهای تحقیقاتی و پژوهشی بیشتر در شکل پایان نامه انجام می‌شود و جایگاه خاصی در بین دانشجویان و سیستم آموزشی ندارد. در مورد وجود امکانات، بین کسانی که کار تحقیقاتی انجام داده بودند و کسانی که کار تحقیقاتی انجام نداده بودند، تفاوت معنی داری وجود نداشت. ۷۷ درصد دانشجویان در این مطالعه به انجام طرح‌های تحقیقاتی تمایل داشتند که این یافته مشابه مطالعه شیراز است.^(۱) در حالی که در مطالعه‌ای که در اصفهان انجام شد این مقدار ۶۹/۴ درصد بود.^(۲)

در مطالعه حاضر ۹۴ درصد افراد معتقد بودند که کارهای تحقیقاتی به یادگیری و درک کمک می‌کند، اما در مطالعه شیراز این مقدار ۷۲ درصد بود.^(۱) ۳۳ درصد افراد در این مطالعه یک کار تحقیقاتی انجام داده بودند ولی در مطالعه تبریز این مقدار ۱۸/۴ درصد بود.^(۲)

با در نظر گرفتن تعداد کارهای تحقیقاتی انجام شده توسط هر دانشجو، می‌توان نتیجه گرفت که حدود ۷۰ درصد دانشجویان، تنها کار تحقیقاتی خود را در طول دوران تحصیل در قالب پایان نامه ارائه می‌دهند که چه بسا اگر این امر از موارد آموزشی حذف شود این انگیزه اندک نسبت به تحقیق و پژوهش نیز از میان

تحقیقاتی داشتند. ۴۲ درصد افراد معتقد بودند که کارهای تحقیقاتی مورد اشاره به یادگیری و درک کمک زیادی می‌کند و ۴۱ درصد افراد انجام کار تحقیقاتی را تا حدودی مؤثر می‌دانستند. ۵۶ درصد دانشجویان معتقد بودند در دانشگاه به تحقیق و پژوهش بهای لازم داده نمی‌شود و دلیل این امر را بیشتر نظام آموزشی و مدیریتی غلط، کمبود بودجه تحقیقات، عدم انگیزه و کمبود امکانات و وسایل کمک آموزشی لازم جهت تحقیق می‌دانستند.

۲۹ درصد افراد سهم دانشجویان را در گرایش به تحقیق و پژوهش زیاد می‌دانستند و ۳۳ درصد افراد تا زمان مطالعه در یک کار تحقیقاتی شرکت داشتند. ۷۳ درصد دانشجویان معتقد بودند اساتید می‌توانند نقش زیادی در ترغیب دانشجویان به تحقیق و پژوهش داشته باشند و ۲۷ درصد نقش اساتید را کم می‌دانستند. ۲۳ درصد دانشجویان معتقد بودند امکانات و ابزار لازم برای کارهای تحقیقاتی وجود دارد و ۲۳ درصد در این مورد اظهار بی‌اطلاعی کرده بودند. ۶۹ درصد افراد مورد مطالعه آفت فرهنگ مطالعه و تحقیق، پایین آمدن سطح علمی در کشور، ایجاد ضعف در نظام آموزشی و مدیریتی، از بین رفتن انگیزه تحقیق و کم اهمیت جلوه دادن آن و کاهش امکانات و اعتبارات علمی را نتیجه بی‌توجهی به تحقیق و پژوهش می‌دانستند. ۷۴ درصد دانشجویان معتقد بودند تحقیق و پژوهش در ارتقاء سیستم آموزشی، نقش زیادی دارد.

۴۱ درصد افراد کارگاه مقدماتی روش تحقیق را گذرانده بودند. ۳۶ درصد افراد تأثیر کارگاه را در انجام کارهای تحقیقاتی زیاد می‌دانستند و ۴۱ درصد نقش متوسطی را برای این امر قائل بودند. ۸۰ درصد افراد معتقد بودند که دانستن زبان انگلیسی به میزان زیاد به

کتابچه خلاصه مقالات کنگره قلب و عروق دانشگاه علوم پزشکی شیراز، ۱۳۷۸، ۹۴

۲- درودی طاهر، عربی رویا، فخیم پونه، چارویی سعید و همکاران. عوامل مؤثر در عدم گرایش دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز به امر تحقیق، مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان، شماره ۱، بهار ۱۳۷۷، ۵۳-۶

۳- عزیزی فریدون. روش‌های یادگیری و تحقیق در علوم پزشکی. چاپ اول، تهران، ۱۵۸-۷۴

۴- مهاجری بهرام، محبوب نیا محمد. بررسی علل و عوامل مؤثر در عدم روی آوردن دانشجویان به تحقیق و پژوهش در دانشگاه علوم پزشکی بوشهر. کتابچه خلاصه مقالات دومین کنگره افصلی پور کرمان، ۱۳۷۶، ۴۴

برود. ضرورت دارد تا با کاربرد شیوه‌های نوین آموزشی، افزایش امکانات و اعتبارات لازم، فراهم نمودن زمینه مناسب برای آموزش پژوهش‌گران و تقویت کمیته تحقیقات دانشجویی بهای بیشتری به امر پژوهش داده شود.

▣ سپاسگزاریم:

از همکاری صادقانه معاونت محترم پژوهشی و آموزشی دانشکده بابل و اعضا کمیته تحقیقات دانشجویی آقایان علیزاده و میری تشکر می‌شود.

▣ مراجع:

۱- پنجه شاهین محمدرضا، مولا اشکان، نبوی زاده علی، توکلی علیرضا. عوامل مؤثر در فعالیت‌های تحقیقاتی دانشجویان محقق دانشکده پزشکی شیراز،